

י"ג בכסלו, תשע"ט, 21.11.2018

גיליון מס' 636

פרשת וישלח

אמת אחת או שתיים?

מאת גילה אמיתי, שדה אליהו

"והאמת, שאין אמת אחת או שתיים" – שרים שלמה ארצי וישי ריבו בשירם המשותף והיפה כל כך. למה הם מתכוונים? בעולמנו "הפוסט מודרני" נהוג לחשוב ואף לומר "כל אחד והאמת שלו". האם יכולות להיות שתי אמיתות או יותר? האם יתכן שאחד ועוד אחד יהיו שווים גם שתיים וגם שלוש? הסופרת מירה קידר אמרה בריאיון לאחרונה: "אם אין אמת אחת – אין אמת בכלל".

ברצוני לנסות לתת כאן הסבר או זווית אחרת, לעמדת הפתיח הטוענת שאין אמת אחת.

אנחנו קוראים בפרשה "וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אֲרֻצָּה שְׂעִיר שָׂדֶה אָדוֹם" (לב,ד). רבותינו במסכת ברכות (דף ד ע"א) עסקו בשאלה, מדוע חשש יעקב, הרי כבר הובטח לו בשעת צאתו מבית אביו: "וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ כְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְךָ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת" (כח,טו). ותירצו "שמא יגרום החטא", כלומר יעקב חשש שמא חטא, וימצא עכשיו בלתי ראוי לקיומה של ההבטחה ההיא.

בספרו "תורת חיים" על פרשיות השבוע, מסביר אבי מו"ר הגאון הרב חיים דוד הלוי, רבה הראשי של תל אביב, את עניין חששו של יעקב בדרך הבאה: "התורה מספרת לנו את סיפור הברכות של יעקב ועשיו, וביחד עם זאת, מעידה עליו שהוא 'איש תם יושב אהלים', וכמו שרש"י מפרש, 'כליבו כן פיו, מי שאינו חריף לרמות קרוי תם'". וכיצד זה מסתדר ביחד? אלא שיש מקרים שבהם מותר גם לאדם תם וישר לרמות, כמו שרבותינו כתבו במסכת מגילה יג ע"ב כאשר ביקש יעקב את ידה של רחל השיבה לו בחיוב, אך הזהירה אותו ש'אבא רמאי הוא ולא תוכל לו', וענה לה: 'אם רמאי הוא – אחיו אני ברמאות'. אמרה לו 'והאם מותר לצדיקים לרמות?' אמר לה: 'כן, כאמור עם גבר תמים תתמם, ועם עיקש תתפתל'. כלומר, כדי להשיג את מה שמגיע לאדם תם וישר, שמולו עומד רמאי המונע זאת ממנו, מותר לרמות (אם אין דרך אחרת). וזה מה שעשה יעקב ברהטים - בשקתות המים, כאשר פיצל מקלות מול פני הצאן הבאות לשתות, משום שעמד מול לבן שרימה אותו, והחליף משכורתו עשרת מונים. וכך בדיוק נהג יעקב אבינו גם בעניין הברכות. יעקב ידע את האמת שידעה גם אמו, כפי שנאמר לה בנבואה: "וְנָבַד יַעֲבֹד צְעִיר" (כה,כג). כמו כן הכירו שניהם את עשיו שאינו ראוי לברכות, ובכוח רמאותו הוליק את אביו שולל לחשבו צדיק. כמו כן ידע יעקב עוד אמת שנעלמה מכולם, שעשיו בז לבכורה ומכר לו אותה, ולכן כאשר הציעה אמו את דרך המרמה, הבין שאין לו שום דרך אחרת להשיג הברכות המגיעות לו, ונאלץ לעשות זאת, ולבסוף הוכח שאכן צדק וגם אביו הודה: "גַּם בְּרוּךְ הָיְיָ" (כז,לג). אמנם, לגבי כל אדם אין במעשה זה שום חטא, אבל ליעקב אבינו שהיה "איש אמת כליל תפארת", שנהג במידת "אמת ואמונה", הציקה הדרך בה השיג את הברכות, שלא התאימה לשורשי נשמתו. וכך אפשר להבין את חששו של יעקב לקראת פגישתו עם עשיו. במעמקי לבו כואב הוא עדיין על אותו "חטא" שלקח ברכתו במרמה, אף שהייתה מגיעה לו בצדק. מצפונו היכהו ביותר כראוי לאיש

אמת. ופליטת פה של יעקב בדבריו לעשיו, כשמביא לו את המנחה מעידה על כך: " **קח נא את ברכתִי אשר הבאת לך**", ברכתִי במקום את מנחתי. יעקב, מבלי משים, רומז שהוא מוכן גם לתת את הברכה, זו שכל כך מציקה לו. זו דמותו של יעקב אבינו שמתוך התנהגותו בשעת פגישתו עם אחיו, התגלה בכל גדולת נפשו כאיש האמת כליל התפארת ובחיר האבות.

"כל אחד והאמת שלו" – בציר אופקי כאשר מעמידים את כל האמיתות זו לצד זו – הדבר בלתי אפשרי, אחד ועוד אחד לעולם יהיה שתים. אבל בציר אנכי כאשר מעמידים את האמיתות זו מעל זו, הדבר אפשרי. יש אמת פשוטה לכל אדם – זכותו של כל אדם לקחת את שלו ואפילו ב"רמאות", אבל למעלה מזה, האמת של יעקב היא כזו שאינה יכולה לסבול אפילו "רמאות" מוצדקת – "תיתן אמת ליעקב" (מיכה ז, כ).

הסבר זה מאתגר את כולנו. תפקידנו אינו רק לבחור באמת ולא בשקר, אלא ללכת בדרכו של יעקב אבינו, להיות אנשי אמת ולחפש תמיד את האמת הגבוהה יותר מבין אותן אמיתות המונחות זו על גבי זו בציר העולה.

גילה אמיתי יועצת הינוכית באולפנה "צביה" בעפולה. כותבת תזה במכללת אורנים בנושא "הדרה בחברה החרדית", אמא ליעל, דוד ושמואל ואשתו של אחיה – רב קיבוץ שדה אליהו.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il